

58

З любов'ю до всіх: сторінки вахтового журналу

Валерій ГУЖВА,
член Національної спілки
письменників України

Книжку «Колеги: шляхи та роздоріжжя» постійного автора «Віча» Миколи Славинського номіновано на Шевченківську премію 2016 року

Відбиття українського літературного процесу на сторінках наукових досліджень та монографій подеколи нагадувало (та й нагадує) макабричну реальність роману «Процес» Франца Кафки. В академічних томах препаровано й розміщено, наче в банках із формаліном, численні імена, напрями, тенденції – і все це названо історією нашого красного письменства. Читати схоластичні тексти цих томів, укладених під пресом сумнівних ідеологем, – справжнє випробування для тих, хто спромігся на такий подвиг. Тим часом реальне життя рідної літератури, далеке від сухих схем, нерідко дає нам радість зустрічі з яскравими творами та непересічними особистостями. То вже потім майбутні покоління дослідників зроблять із них муляжі, а з поем і романів – ілюстрації до глибокодумних висновків.

На щастя, сьогодні маємо змогу спілкуватися з відомими майстрами слова чи то безпосередньо, чи то з допомогою збірки публіцистичних есеїв «Колеги: шляхи та роздоріжжя» Миколи Славинського (К.: Дивосвіт, 2014), переважно більшість із яких уперше опублікував журнал Верховної Ради України «Віче». Та й сама книжка – ніби вахтовий журнал корабля в тривалому за часом і відстанню плаванні. Заповнює фактами, подробицями та особистими спостереженнями цей своєрідний літопис літературного життя не найнятий тимчасовий лоцман, а постійний, рівноправний член екіпажу, якому цікаві й важливі всі, хто на палубі, – від капітана до матроса.

Автор книжки – журналіст, поет, прозаїк, видавець – не фаворизує об'єкти своєї уваги, хоч би то був, скажімо, Борис Олійник чи Олександр Гижа, Євген Товстуха чи Іван Драч, а робить спершу начебто олівцеві ескізи, що стають або осно-

вою докладнішої оповіді, де застосовано вже акварель чи пастель, або залишаються начерками, доповненими маловідомими деталями та власними враженнями. «Картин олією» тут немає, як немає й компліментарності, присутня лише повага до всіх особистостей, зокрема до Ліни Костенко та Юрія Мушкетика, з яких і починається галерея портретів двадцяти чотирьох літературних колег Миколи Славинського.

Основне наповнення книжки – давні й сьогочасні інтерв'ю, а також принагідні роздуми про творчість того чи того письменника. Запитання й відповіді вирізняють неповторні риси характерів, окреслюють творчі засади, суспільно-політичні погляди майстрів слова. Запитання побудовані так, щоб схилити співрозмовника до щирого спілкування, яке вмліло підтримує обізнаний, інтелігентний інтерв'юер.

Це стосується, зокрема, поданих свого часу на сторінках «Віча» блискучих інтерв'ю з могутнім прозаїком, дипломатом і громадським діячем Юрієм Щербаком, авторитетним літературознавцем, академіком Миколою Жулинським, Героем України В'ячеславом Брюховецьким, видатним українознавцем Петром Кононенко, дослідником творчості Шевченка Сергієм Гальченком... Ще одна посутня складова книжки – розповіді письменників про дуже особисте, короткі й розлогі спогади, проникливі монологи, що зворушують щирістю оповідачів. Яскраві приклади тут – монологи Любові Голоти й спомини про дитинство Павла Мовчана.

Показова авторська позиція Миколи Славинського. Оповідаючи про «всіх із любов'ю» (так названо завершальний акорд збірки публіцистичних есеїв), він не вдається як до медоточивого вихвалання,

так і до амікошонства у ставленні до «населення» книжки. Викликають довіру її «архітектура» та принцип компонування, заснований не на сумнівних вимогах «вищості» чи «нижчості», більшої чи меншої вагомості прізвищ, а зіпертий на демократичне начало – за роками й днями народження.

Прискіпливий читач може висловити претензії щодо неповноти охоплених імен, зокрема відсутності есеїв про Дмитра Павличка, Валерія Шевчука, Володимира Базилевського або ж Оксани Забужко, Василя Герасим'юка, Світлани Йовенко... Звичайно, перелік можна було б продовжувати – фактично аж до нескінченності, яку ще нікому не вдавалося досягнути. Доречно також зазначити, що книжка авторська, особистісна, отож не претендує як на всеохопність, так і на академізм.

Сподіваємося, автор продовжить працю в царині дослідження й популяризації самобутніх персоналій сучасної української літератури. Оскільки держава вкрай мало дбає про культуру, то варто і бити на сполох, і частіше нагадувати суспільству про те, що письменницьке слово так само необхідне, як прилади нічного бачення на війні та компас на кораблі, бо, не усвідомлюючи цього, можемо стати реальними кафе-кіанських візій.

